

НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ

ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ ПРАВНИЧИЙ ЧАСОПИС

№ 4
2025

Зареєстровано Державним комітетом телебачення і радіомовлення України
Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа: Рішення Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення № 1915 від 30.05.2024 року. Ідентифікатор медіа: R30-05124
Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Одеський державний університет внутрішніх справ
(вул. Успенська, буд. 1, м. Одеса, 65014, oduvsofficial@gmail.com, тел. 048-793-50-00).
Виходить з 1997 р. До 2006 р. – «Вісник Одеського інституту внутрішніх справ». Щоквартальник.
Мови розповсюдження: українська, англійська, польська, німецька, французька, іспанська.

Засновник:
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ЗАСТУПНИК ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА:
Катеринчук І.П.,
доктор юридичних наук, професор

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:
Швець Д.В.,
доктор юридичних наук, доцент,
заслужений працівник освіти України

ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР:
Домброван Н.В.,
кандидат юридичних наук, доцент,
начальник відділу наукової діяльності

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Аброськін В.В., кандидат юридичних наук, доцент
Албул С.В., кандидат юридичних наук, професор
Бондар В.В., кандидат юридичних наук, доцент
Братель С.Г., кандидат юридичних наук, професор
Денисова А.В., доктор юридичних наук, професор
Галуцько В.В., доктор юридичних наук, професор
Горошко В.В., кандидат юридичних наук, доцент
Дришлюк В.І., кандидат юридичних наук, доцент
Ізбаш К.С., кандидат юридичних наук, доцент
Ісмайлов К.Ю., кандидат юридичних наук, доцент
Конопельський В.Я., доктор юридичних наук, професор
Корнієнко М.В., доктор юридичних наук, професор
Крикун В.В., доктор юридичних наук, професор
Кузніченко С.О., доктор юридичних наук, професор
Легеза Є.О., доктор юридичних наук, професор
Легеза Ю.О., доктор юридичних наук, доцент

Матієнко Т.В., кандидат юридичних наук, доцент
Меркулова В.О., доктор юридичних наук, професор
Миронюк Р.В., доктор юридичних наук, професор
Нікітін А.А., кандидат юридичних наук, доцент
Павлютін Ю.М., доктор юридичних наук, доцент
Пасько О.М., доктор юридичних наук, професор
Прудка Л.М., кандидат психологічних наук, доцент
Резніченко С.В., кандидат юридичних наук, професор
Тетерятник Г.К., доктор юридичних наук, професор
Тильчик В.В., кандидат юридичних наук, доцент
Шкута О.О., доктор юридичних наук, професор
Ярмакі Х.П., доктор юридичних наук, професор
Vlad Vernyhora, L.L.M., BA (Hons), MA, DSocSc
(Tallinn, Estonia)
Hans-Joachim Schramm, Prof. Dr. habil.
(Wismar, Germany)

Видавничий дім
«Гельветика»
2025

РОЛЬ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ У ВИЗНАЧЕННІ ЧАСТКИ ПОДРУЖЖЯ В СПАДКОВІЙ МАСІ: СУДОВА ПРАКТИКА

Андрієнко І. С., Церковна О. В.

Дослідження присвячене комплексному аналізу ролі та значення шлюбного договору у механізмі визначення частки подружжя в складі спадкової маси з урахуванням сучасної судової практики в Україні. Особлива увага приділяється співвідношенню договірному регулюванню майнових відносин подружжя та імперативних норм спадкового права, що набуває особливої актуальності у випадках смерті одного з подружжя та відкриття спадщини. У роботі розкривається правова природа шлюбного договору як складного юридичного інструменту, що поєднує елементи цивільно-правового зобов'язання та сімейно-правового договору, а також аналізуються межі автономії волі сторін у контексті спадкових право-відносин.

У статті особливу увагу звернено на проблемні аспекти практичного застосування шлюбних договорів у спадкових право-відносинах, що зумовлено як недосконалістю договірної техніки, так і складністю узгодження диспозитивних норм сімейного права з імперативними приписами спадкового законодавства. Обґрунтовується необхідність максимально чіткого, системного та юридично виваженого формулювання положень шлюбного договору, насамперед щодо визначення правового режиму майна подружжя, порядку його поділу та моменту переходу права власності, оскільки будь-яка нечіткість або двозначність таких умов створює передумови для виникнення колізій під час відкриття спадщини та подальшого судового розгляду.

Підкреслюється, що положення шлюбного договору не можуть нівелювати або обмежувати права осіб, які відповідно до закону мають право на обов'язкову частку у спадщині, а спроби фактичного усунення таких спадкоємців через договірні конструкції нерідко стають підставою для визнання відповідних умов недійсними або такими, що не підлягають застосуванню.

Окрему увагу приділено аналізу судової практики, включаючи правові позиції Верховного Суду, щодо застосування положень шлюбних договорів у спадко-

вих спорах. Узагальнено підходи судів до оцінки дійсності шлюбного договору, його юридичної сили після відкриття спадщини, а також до визначення співвідношення між волею подружжя, вираженою в договорі, та правами обов'язкових спадкоємців. Досліджується практика судів щодо визнання окремих умов шлюбних договорів нікчемними або такими, що не підлягають застосуванню у спадкових право-відносинах.

Ключові слова: шлюбний договір, подружжя, шлюб, реєстрація шлюбу, спільна сумісна власність, майно, майнові відносини.

Andriienko I. S., Tserkovna O. V. The role of the marriage contract in determining the spouse's share in the inheritance: judicial practice

The study is devoted to a comprehensive analysis of the role and significance of the marriage contract in the mechanism of determining the spouses' share in the inheritance mass, taking into account modern judicial practice in Ukraine. Special attention is paid to the correlation of the contractual regulation of property relations between spouses and the imperative norms of inheritance law, which becomes especially relevant in cases of the death of one of the spouses and the opening of the inheritance. The work reveals the legal nature of the marriage contract as a complex legal instrument that combines elements of a civil-law obligation and a family-law contract, and also analyzes the limits of the autonomy of the parties' will in the context of inheritance relations. The article pays special attention to the problematic aspects of the practical application of marriage contracts in inheritance relations, which is due to both the imperfection of the contractual technique and the complexity of harmonizing the dispositive norms of family law with the imperative requirements of inheritance legislation. The need for the most clear, systematic and legally balanced formulation of the provisions of the marriage contract is substantiated, primarily regarding the determination of the legal regime of the spouses' property, the procedure for its

division and the moment of transfer of ownership, since any vagueness or ambiguity of such conditions creates the prerequisites for the emergence of conflicts during the opening of the inheritance and subsequent judicial proceedings.

It is emphasized that the provisions of the marriage contract cannot nullify or limit the rights of persons who, according to the law, are entitled to a mandatory share in the inheritance, and attempts to actually eliminate such heirs through contractual constructions often become grounds for recognizing the relevant conditions as invalid or unenforceable.

Special attention is paid to the analysis of judicial practice, including the legal positions of the Supreme Court, regarding the application of the provisions of marriage contracts in inheritance disputes. The approaches of courts to assessing the validity of a marriage contract, its legal force after the opening of the inheritance, as well as to determining the relationship between the will of the spouses expressed in the contract and the rights of the obligatory heirs are summarized. The practice of courts regarding the recognition of individual terms of marriage contracts as null and void or as not subject to application in inheritance legal relations is studied.

Key words: *marriage contract, spouses, marriage, marriage registration, joint joint property, possessions, property relations.*

Постановка проблеми та її актуальність.

У сучасних умовах регулювання майнових відносин подружжя набуває особливої актуальності, оскільки з одного боку сторони прагнуть укласти шлюбний договір для самостійного визначення своїх прав і обов'язків, а з іншого — обов'язкові норми спадкового права (зокрема, положення Сімейного кодексу України та Цивільного кодексу України) встановлюють межі, які не можуть бути порушені індивідуальними домовленостями. Таке протиріччя виявляється особливо гостро при визначенні частки подружжя в спадковій масі.

Основною проблемою є гармонізація волі сторін, вираженої у положеннях шлюбного договору, із загальнодержавними гарантіями захисту прав обов'язкових спадкоємців та інших учасників спадкових відносин. Судова практика демонструє, що при розгляді спорів щодо визначення частки подружжя в спадковій масі суди приділяють особливу увагу як формальній правильності укладання договору, так і його змістовному узгодженню з нормами спадкового права. Неминучими залишаються суперечності в тлумаченні положень, які регулюють розподіл спадкового майна, що веде до правової невизначеності та різної практики застосування закону.

Тому, актуальність дослідження полягає у необхідності забезпечення взаємодії між правовою волею сторін, вираженою у шлюбному договорі, та обов'язковими нормами спадкового законодавства, що сприятиме досягненню передбачуваності, справедливості та стабільності у регулюванні майнових прав відносин у сім'ї.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Шлюбний договір та визначення в ньому частки подружжя в спадковій масі досліджено в працях таких вчених: Г.О. Манохіна, А.Г. Дідук, І.Л. Сердечна, М.І. Байрачна, Л.В. Шевчук, Я.В. Пляжнікова, С.І. Тімуш, Д.Ю. Донцов, І.О. Сафончик, О.А. Дутко та інші.

Метою цієї статті є дослідження правової природи та значення шлюбного договору як засобу регулювання майнових відносин між подружжям у сфері спадкового права та встановити специфіку його використання для визначення частки кожного з подружжя у спадковій масі, спираючись на норми чинного законодавства України та актуальну судову практику.

Виклад основного матеріалу. Шлюбний договір є важливим інструментом правового регулювання майнових відносин подружжя, особливо в контексті спадкування. Його роль у визначенні частки кожного з подружжя у спадковій масі набуває особливого значення, коли постає питання про розподіл майна після смерті одного з них.

На сьогоднішній день, як такого нормативного визначення поняття «шлюбного договору» немає, але в доктрині сімейного права є різні підходи до його тлумачення, зокрема, деякі розуміють шлюбний договір як цивільний правочин, що базується на домовленості наречених або подружжя відносно встановлення майнових прав та обов'язків подружжя на період існування та припинення шлюбу [1, с. 141]; сімейно-правовий договір, сторонами якого виступає подружжя або наречені, а також на можливість врегулювання цим договором лише майнових відносин подружжя, подружжя як батьків [4, с. 235]. Попри це, ми розуміємо, що шлюбний договір — це домовленість, яка укладається в письмовій формі між подружжям (чоловіком та дружиною, які знаходяться у зареєстрованому офіційному шлюбі) або між нареченими (особами, які подали документи на реєстрацію і укладення шлюбу).

Основні положення щодо шлюбного договору закріплені у 10 главі Сімейного кодексу України. В статті 93 зазначено, що шлюбним договором регулюються майнові відносини між

подружжям, визначаються їхні майнові права та обов'язки; не може передаватися у власність одному з подружжя нерухоме майно та інше майно, право на яке підлягає державній реєстрації. У шлюбному договорі може бути визначене майно, яке дружина, чоловік передає для використання на спільні потреби сім'ї, а також правовий режим майна, подарованого подружжю у зв'язку з реєстрацією шлюбу. Сторони (подружжя або наречені) можуть домовитися про непоширення на майно, набуте ними за час шлюбу і вважати його спільною частковою власністю або особистою приватною власністю кожного з них, а також можуть домовитися про можливий порядок поділу майна, у тому числі і в разі розірвання шлюбу, передбачити використання належного їм обом або одному з них майна для забезпечення потреб їхніх дітей (в тому числі інших осіб), включити до шлюбного договору будь-які інші умови щодо правового режиму майна, якщо вони не суперечать моральним засадам суспільства [5].

Окрім вищезазначеного, Сімейний кодекс України, а саме ст. 94-99 передбачає форму шлюбного договору (письмова форма з нотаріальним посвідченням), початок його дії (якщо укладено до реєстрації шлюбу, він набирає чинності у день реєстрації шлюбу, а якщо укладено подружжям, він набирає чинності у день його нотаріального посвідчення), строки дії (бути встановлено загальний строк його дії, а також строки тривалості окремих прав та обов'язків, бути встановлена чинність договору або окремих його умов і після припинення шлюбу), визначення правового режиму майна, порядок користування житлом та право на утримання, що є достатньо важливими та невід'ємними елементами шлюбного договору.

Відповідно до статті 1262 Цивільного кодексу України, подружжя належить до першої черги спадкоємців за законом. У разі смерті одного з подружжя інший має право на спадкування частки померлого у спільному майні та на обов'язкову частку у спадщині згідно зі ст. 1241 ЦКУ, якщо вдова (вдівець) є непрацездатною (або непрацездатним) [10].

Шлюбний договір може передбачати зміну розміру частки у спільному майні подружжя, що прямо впливає на розмір спадкової маси. Наприклад, у договорі може бути встановлено, що певне майно є особистою власністю одного з подружжя, що виключає його зі складу спадщини іншого. Також шлюбний договір дозволяє подружжю встановити інший режим власності на

майно, наприклад, визначити, що певне майно буде належати одному з подружжя або встановити інші пропорції розподілу часток.

За загальним приписом до складу спадщини входять усі права та обов'язки, що належали спадкодавцеві на момент відкриття спадщини і не припинилися внаслідок його смерті. Не входять до складу спадщини права та обов'язки, що нерозривно пов'язані з особою спадкодавця (ст. 1218–1219 ЦК України) [9, с. 248].

Варто зауважити, що у випадку спадкування подружжям діє той же принцип, але до складу спадщини, включається лише те майно, що на момент відкриття спадщини мало режим спільної сумісної власності. Дане правило працює і в разі спадкування за законом, і в разі прийняття спадщини за заповітом на підставі статей 1226, 1243 ЦК України. Тому відповідно до ст. 368 ЦК України режим спільної сумісної власності розповсюджується лише на те майно, що було набуто подружжям за час шлюбу.

Сімейний кодекс України встановлює що об'єктом права спільної сумісної власності подружжя може бути будь-яке майно, за винятком виключеного з цивільного обороту (ч. 1 ст. 61). Окрім цього, треба звернути увагу, що в шлюбному договорі може зазначатися не лише те майно, яке є спільною сумісною власністю подружжя, але і приватне майно одного з подружжя (дружини або чоловіка).

Ефективність положень шлюбного договору у контексті визначення спадкової частки безпосередньо залежить від їх юридичної чіткості та відповідності вимогам законодавства. При укладенні шлюбного договору доцільно детально прописати положення щодо правового режиму майна та його спадкування, враховуючи можливі зміни в сімейному стані та склад спадкоємців. Це сприятиме уникненню майбутніх спорів та забезпечить чіткість у визначенні часток подружжя в спадковій масі.

Судова практика вказує на необхідність детально прописати права та обов'язки сторін, а також можливі сценарії реалізації положень договору у випадку спадкування, що дозволяє запобігти неоднозначному тлумаченню та подальшим суперечкам. Судові рішення часто спрямовані на забезпечення балансу між волею подружжя та обов'язковими нормами спадкового права, що гарантує захист прав як тих, хто уклав договір, так і примусових спадкоємців. Наприклад, у справі № 466/4679/23 Шевченківський районний суд м. Львова розглядав позов

ОСОБА_2 щодо визнання частково недійсним шлюбного договору, укладеного 28.07.2016 приватним нотаріусом у Львові, позивач вимагає визнання недійсним положення договору, що стосується квартири за адресою АДРЕСА_1. За його словами – «шлюбний договір укладений під впливом обману, коли відповідачка, погрожуючи розлученням, домоглася оформлення майбутньої квартири виключно на своє ім'я» [6].

Позивач стверджує, що виконав усі вимоги дружини для збереження шлюбу, але не усвідомлював, що відповідачка прагне заволодіти спільним майном, придбаним за його кошти. У результаті вона отримала право власності на квартиру без зобов'язань за боргами, які чоловік узяв для її придбання.

Також позивач вважає, що спірні умови договору поставили його в край невідгідне матеріальне становище, адже відповідачка заволоділа спільним майном подружжя та фактично залишила позивача ні з чим.

Дослідивши докази, обставини справи та аргументи сторін, суд обґрунтовує своє рішення наступним чином: «відповідно до статей 9, 103 СК України та 203, 215 ЦК України, шлюбний договір визнається недійсним за невідповідність законодавству чи моральним засадам, якщо волевиявлення подружжя не було вільним або договір не спрямований на реальні правові наслідки. Також шлюбний договір не може порушувати права чи покладати на одного з подружжя непропорційні зобов'язання. Частина 4 статті 93 та частина 1 статті 103 СК встановлюють, що умови шлюбного договору, які ставлять одного з подружжя в надзвичайно невідгідне становище, можуть бути визнані недійсними. Договір також не може передбачати передачу нерухомого майна, право власності на яке потребує державної реєстрації.

Верховний Суд у постанові по справі № 713/1964/16-ц підтвердив цю позицію, враховуючи правозастосовчу практику судів відповідно до ч. 4 ст. 263 ЦПК України» [7].

Наприкінці суд дійшов висновку визнати недійсними п.1 та п. 2 шлюбного договору, укладеного між ОСОБА_2 та ОСОБА_3, посвідченого 28.07.2016 приватним нотаріусом Львівського міського нотаріального округу, в частині, що стосується нерухомого майна квартири АДРЕСА_1.

Висновки. Аналізуючи все вищезазначене та досліджуючи судову практику щодо визначення частки подружжя в шлюбному договорі, варто зазначити, що подібних справ доволі небагато.

Міжгалузеві зв'язки цивільного та сімейного права особливо тісні у сфері правового регулювання майнових відносин подружжя (колишнього подружжя), тому що, по суті, це єдині суб'єкти сімейного права, наділені рівністю прав у сім'ї. З огляду на ст. 8 СК якщо особисті немайнові та майнові відносини між подружжям не врегульовані Сімейним кодексом, вони регулюються відповідними нормами Цивільного кодексу України, якщо це не суперечить суті сімейних відносин.

Це дає змогу зробити висновок, що шлюбний договір на сьогодні не є достатньо поширеним. Але не дивлячись на це, він відіграє важливу роль у структуризації майнових відносин подружжя, зокрема у питанні розподілу спадкової маси, якщо його положення правильно оформлені та не суперечать обов'язковим нормам спадкового права. А також спрямований на зміцнення інституту сім'ї, допомагаючи краще враховувати інтереси кожного з подружжя, зменшувати кількість суперечок і конфліктів між ними. Однак, навіть якщо почуття між партнерами згасли, у разі розлучення та розподілу майна договір здатний полегшити процес розірвання шлюбу, забезпечуючи його вирішення у цивілізований спосіб. Сучасна судова практика демонструє, що при дотриманні всіх процедурних вимог положення шлюбного договору можуть стати надійним інструментом для врегулювання спадкових суперечок, сприяючи зниженню кількості судових конфліктів.

Література

1. Дідук А. Г., Кушнір Я. Р. Шлюбний договір як регулятор майнових відносин подружжя. *Юридичний вісник*. 2024. Вип. 3 (72). С. 140–145.
2. Кириченко Т.С. Договірне врегулювання шлюбних відносин в Україні. *Право і безпека. Law and Safety*. 2025. № 2 (97). С. 81–91.
3. Польова В. Поняття, правова природа та види правового режиму майна подружжя у сімейному праві України. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: право, публічне управління та адміністрування. 2025. № 18. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2025-18-01-03>.
4. Сердечна І.Л. Шлюбний договір та спадковий договір: порівняльно-правовий аналіз. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. С. 234–238 URL: <http://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/299875/292380>.
5. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 року № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

6. Судове рішення у справі №466/4679/23. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/116400700>.

7. Судове рішення у справі №713/1964/16-ц. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/84911491>.

8. Труба, В.І. Морозова, С.Є. Феномен шлюбного договору. *Правова держава*. 2025. Вип. 59. С. 145–154. URL: <https://doi.org/10.18524/2411-2054.2025.59.340312>.

9. Фляжнікова Я. В. Шлюбний договір в Україні: переваги та недоліки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2024. Випуск 86: частина 2. Серія ПРАВО. С. 248–252. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/320324/310907>.

10. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-І V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

Андрієнко І. С.,

orcid.org/0000-0002-1056-5123

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри цивільно-правових дисциплін

Одеського державного університету

внутрішніх справ

Церковна О. В.,

orcid.org/0000-0001-7923-8553

кандидат юридичних наук,

професор кафедри цивільно-правових дисциплін

Одеського державного університету

внутрішніх справ

Дата надходження статті до редакції: 24.11.2025

Дата затвердження статті до друку: 17.12.2025

Дата публікації статті: 31.12.2025

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ПРАВОВОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ДЕРЖАВИ

ПРИНЦИПИ ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАЛОГО ІНВЕСТУВАННЯ.....	3
Ніколенко Л. М.	

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРИНЦИП РІВНОСТІ ТА НЕДИСКРИМІНАЦІЇ ЩОДО ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	9
Ольховик Л. А., Іванова О. М.	

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ: ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ВЧИНЕНІ НА ДЕОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ: ОКРЕМІ АСПЕКТИ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ.....	16
Вербицький М. Л.	

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НЕЗАКОННОГО ЗБУТУ НАРКОТИКІВ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ.....	21
Карпенко А. В.	

ДЕРЖАВНА ПРИКОРДОННА СЛУЖБА УКРАЇНИ ЯК СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ СУБ'ЄКТ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ.....	30
Кушнір Я. О., Карасьов Д. Л.	

ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАДЯН ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ В СВІТЛІ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА.....	38
Лісніченко Д. В., Клименко О. С.	

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ДЕТЕРМІНАНТА ДЕЛІНКВЕНТНОЇ ПОВЕДІНКИ МАЛОЛІТНІХ ТА НЕПОВНОЛІТНІХ ОСІБ.....	43
Резніченко Г. С.	

ПРАВОВА СИСТЕМА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

ЮРИСДИКЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕГЛЯДУ ПОСТАНОВ ПОЛІЦІЇ ПРО АДМІНІСТРАТИВНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.....	48
Козачук Д. А., Панфілов О. Є., Фролова Є. І.	

СКАНДИНАВСЬКА МОДЕЛЬ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ ЯК ГОРИЗОНТАЛЬНА СТРАТЕГІЯ: СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ.....	55
Швець Д. В., Корнієнко М. В., Кісіль З. Р.	

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ТА ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

ПРАВО ДИТИНИ НА ЖИТЛО: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТА ЗАХИСТУ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ.....	73
Бережна Д. Є., Середницька І. А.	

ПРАВО НА ШЛЮБ І СВОБОДА НЕ ВСТУПАТИ У ШЛЮБ: ПРАВОВИЙ ЗМІСТ, ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ТА МЕЖІ АВТОНОМІЇ ОСОБИСТОСТІ.....	78
Середницька І. А., Журавель А. В.	

АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ У ГОСПОДАРСЬКОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	84
Сорока І. О.	

РОЛЬ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ У ВИЗНАЧЕННІ ЧАСТКИ ПОДРУЖЖЯ В СПАДКОВІЙ МАСІ: СУДОВА ПРАКТИКА.....	89
Андрієнко І. С., Церковна О. В.	